

ДИПЛОМАТИЈАТА И МАКЕДОНСКОТО

Д-Р ДЕНКО МАЛЕСКИ
(20.3.1991- 9.2.1993)

СТЕВО ЦРВЕНКОВСКИ (9.2.1993-6.7.1993)
(ПОТПРЕТСЕДАТЕЛ НА ВЛАДА И
ВРШИТЕЛ НА РАБОТИТЕ МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ)
(6.7.1993-23.2.1996)

Д-Р ЛЉБОМИР ФРЧКОСКИ
(23.2.1996-29.5.1997)

Д-Р БЛАГОЈА ХАНЦИСКИ
(29.5.1997-30.11.1998)

АЛЕКСАНДАР ДИМИТРОВ
(30.11.1998-30.11.2000)

Д-Р СРЃАН КЕРИМ
(30.11.2000-13.5. 2001)

СЛОБОДАН ЧАШУЛЕ (30.11.2001-
1.11.2002)

Д-Р ИЛИНКА МИТРЕВА (13.5.2001-
30.11.2001 и 1.11.2002- 26.8.2006)

АНТОНИО МИЛОШОСКИ
(АКТУЕЛЕН МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА РМ)

Дипломатијата на Република Македонија има остварено исклучително голем број значајни активности во меѓународната заедница. Сите тие се резултат на новата глобална концепција на самостојната надворешна политика на македонската држава. Нејзината

стратегија е дефинирана и се остварува од денот на самостојноста и сувереноста - 8 септември 1991 година, кога повеќе од 96 проценти од вкупното население на референдум се изјасни за суверена, самостојна и демократска држава Република Македонија.

ГАРДИСТ ГО ЧУВА ЗНАМЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - СИМБОЛ НА ДРЖАВНОСТА

Од книгата на Пандил КОСТУРСКИ

на владата, како таа реагира на импулсите кои потекнуваат од населението, односно од одделни негови групи. Кога се имаат предвид само одлуките за односите со странство, се мисли на оние кои ги донесуваат надворешно - политичките одлуки, исто во потесна и во поширока смисла. Искуствата ни зборуваат дека во вршењето на власта и во донесувањето на надворешно-политичките одлуки многу повеќе влијаат други фактори, поради зависноста од меѓународната заедница, отколку формалните типови на политичките системи и начините на конституирањето на власта и нејзините класично дефинирани задачи.

На пример, владите, според своите функции, надлежности и задачи, според политичкиот систем, можат да бидат монархистички, претседателски, комбинирани или парламентарни. Прво, нема шема и не е суштествен образецот. Во секој систем е различна еластичноста во одлучувањето. Второ, поради своите специфичности, секоја влада во меѓународната заедница дејствува различно, делумно поради условеноста, а делумно поради сопствените интереси, кои се различни кај различни држави. Поради тоа, за меѓународните односи е поважно дали владата е стабилна, каква е политичката партиципација врз основа на константноста на личностите во врвовите на власта, каква е политичката хомогеност, дали има екстремни движења и партии, колкав е бројот на гласовите кои ги добиле итн., како и бројот на институциите во центарот, распоредот на администрацијата и друго. Затоа, при критиките во дејствувањето на меѓународен план кај дефинираните надворешно-политички одлуки треба да се ценат и горе наведените факти т.е. според условеноста и еластичноста во надворешно-политичкото одлучување.

Постоењето на организирана власт, која е во состојба да ги контролира населението и територијата, е третиот значаен атрибут на секоја современа држава. Како субјект на меѓународните односи, државата има средишно одлучување. За меѓународните односи исказот "влада" го нема истото значење

како што го има во уставното право. Тука под исказот "влада", покрај тоа тесно извршно или политичко тело, се подразбираат и сите органи кои се овластени да донесуваат и навистина донесуваат одлуки од името на целата држава.

За меѓународните односи повеќе е важно, освен начинот на формирањето

ПРИЗНАВАЊЕТО Е СЛОБОДЕН ПОЛИТИЧКИ АКТ СО КОЈ СЕ КОНСТАТИРА ПОСТОЕЊЕТО НА ЕДНА НОВА ДРЖАВА

Сувереноста на една држава мора да се манифестира на внатрешен и на надворешен план. Практиката покажува дека е подобро да се прави разграничување на сувереноста - на сувереност која се однесува на внатрешната политика и сувереност во меѓународните односи, каде државите често се доведуваат во ситуација да ја жртвуваат или да ја ограничуваат својата сувереност. Чести се случаите на полусувереност или на т.н. поделена сувереност, во која доаѓаат државите во надворешно-политичкото дејствување.

Сфаќањата на Жан Боден дека "сувереноста е највисока власт која не признава ниедна друга повисока од неа", во различните фази на меѓународните односи, особено при крајот на овој век (авторот на книгата зборува за XX век), многу тешко може да се прифатат како критериум за сите формално самостојни и независни државни заедници. Според некои сфаќања, во денешниот свет не е можна неограничена сувереност, бидејќи тоа би било спротивно на можностите за регулирање на меѓународните односи и за создавање каква и да е рамка за организирање во меѓународната заедница. За нормално функционирање на меѓународните односи, потребно е воспоставување сооднос меѓу сувереноста на државите и нормите на меѓународното право. Во поставувањето на тој однос, кој мора да постои меѓу државните суверености и меѓународното право, понекогаш се истакнува дека државите, како носители на субјективитетот, не се подложни на никакви правни ограничувања и дека само меѓународното право ги наметнува тие ограничувања. Меѓутоа, двете претпоставки не се доволно прифатливи. Надворешниот државен авторитет не може да биде сосема неограничен, зашто во таков случај не би имало никакво право меѓу државите. Оние, пак, правни правила кои државите експлицитно или имплицитно ги прифатиле, не произлегуваат од властите надвор од самите држави, туку државите доброволно ги прифатиле врз основа на сопствените проценки и се подготвени да се придржуваат кон нив во своите односи со другите субјекти.

Поради тоа, меѓународното право не е право над државите, туку право кое постои меѓу државите. Во науката за меѓународното право (С. Аврамов), постојат две теории за карактерот и за функциите на меѓународното признавање. Конститутивната теорија, која ја застапуваат Триепел, Анзилоти и, со извесни модификации, Келсен, тврди дека државата настанува со актот на признавањето и од тој момент таа станува субјект на меѓународното право т.е. носител на права и обврски во меѓународната заедница. Според декларативната теорија, која ја застапуваат Баладоре - Палиери, Андраши, Бартош и други, признавањето е слободен политички акт, со кој само се констатира фактот на постоење на една нова држава.

Државата има капацитет на меѓуна-

МАКЕДОНСКИОТ НАРОД И ДРУГИТЕ ГРАЃАНИ ГО ПРОСЛАВУВАА УСПЕШНИОТ РЕФЕРЕНДУМ ЗА НЕЗАВИСНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

роден план од моментот кога фактички е организирана и правно надлежна да дејствува на внатрешен план, зошто оттука произлегува нејзината можност да дејствува на меѓународен план, односно да влегува во меѓународно правни работи.

И едните и другите се обидуваат да докажат дека признавањето е правна обврска. Меѓутоа, се покажува дека политичките моменти се решавачки при признавањето, односно дека и државите имаат слобода на одлучување.

На пример, кога Соединетите Американски Држави се одвоиле од Англија, поминале шест години до нивното признавање. Англија дури и ѝ објавила војна на Франција затоа што во 1788 година ги признала САД. Белгија се одвоила од Холандија во 1831 година, меѓутоа од неа била призната по осум години, во 1839 година. Шпанија ги признала како независни држави сите поранешни колонии во Јужна Америка дури по триесет години. Процесот на целосно признавање на поранешниот СССР траел речиси триесет години. Оттука може да се заклучи дека признавањето е дискреционо право на државите, при што преовладуваат мотивите на политички опортунитет.

Република Македонија, почитувајќи ги овие законитости на меѓународните односи, трпеливо и тешко успеа да стане респектиран субјект во меѓународната заедница, за што сведочат големиот број меѓународни признавања за краток период од четири години.

28.4.1993 - Република Македонија е примена во КЕБС (ОБСЕ), како посматрач.

28.6.1993 - Република Македонија е примена во УНЕСКО.

8.11.1993 - Република Македонија е примена во ФАО.

16.12.1993 - Во Скопје е отворено Биро за човекови права на ООН.

Од денот на прогласувањето на својата независност, 8 септември 1991 година, Република Македонија на дело ја покажува својата решеност да истрае на тој пат. На тој начин таа ја покажува својата виталност, својот дигнитет, способност да оди во чекор со современите општествени, стопански, и културни достигнувања во меѓународната заедница, а при тоа да ги зачува својата државност, националниот интегритет и достоинство.

Токму овие доблести на македонскиот народ да трпи, да се приспособува и да истрајува, низ историското искуство го научиле дека тие се услов за да опстои како народ, кој денес има своја држава. Овие својства се главни цели и насоки на македонската надворешна политика, која покажува дека таа произлегува од народот.

Анализата на официјалните чекори и публикувани документи на македонските надворешно-политичко дипломатски активности и резултати покажува дека однесувањето на македонската дипломатија се базира врз една стратешка са-

мостојна надворешно-политичка програма, со јасно препознатливи ориентирани, цврстина, континуитет, со почитување на законитостите во меѓународните односи и со надворешно-политички принципи кои се совпаѓаат со принципите на новата европска архитектура.

Кои се глобалните интереси, цели и вредности на македонската држава како рамноправен субјект во меѓународната заедница? Науката за меѓународните односи ги дефинира надворешно-политичките цели, како желба на определени субјекти да ја одржат постојаната состојба: да се промени определена ситуација: да се активира, да се предизвика или да се очекува итн. Првата глобална цел на македонската надворешна политика е да биде во согласност со глобалните интереси на државата и со принципите и начелата на нејзиното водење, во функција на определбите за самостојна и суверена држава, изразени во документите кои ги усвојува Собранието на Република Македонија. Дејствувањето во функција на самостојноста и сувереноста, значи целосно меѓународно признавање и исполнување на вековниот стремеж. Тука е значајно да се истакне прашањето со каква политика успеа оваа држава, која со векови била оспорувана и делена, чиј народ бил асимилиран и раселуван, која нема респектабилна воена сила, ниту економска моќ, а со соседи "секој момент подготвени за помош", да ја оствари оваа цел. Одговорот на ова прашање е: Македонија го избра патот на мирољубивост (како виза за доверба) и со принципелен однос се проби и ја зацврсти претставата за себе како мирољубива земја. Втората глобална цел е Балканот да се европеизира. Поаѓајќи од определбите на сите балкански држави за развој на демократијата, за почитување на човековите права и слободи, како и за пазарно стопанство и приватизација.

Република Македонија ја промовира политиката на меѓусебна доверба и соработка, како конкретен придонес за градење на стабилни односи во регионот и пошироко. Нашата земја смета дека на овој начин ќе се отстрани балканскиот синдром на меѓусебни обвинувања и фрустрации.

Македонската држава е заинтересирана за развој на добри односи и соработка со сите држави, на сите полиња, само врз основа на заеден интерес и рамноправни односи на народите. Таа ќе соработува со сите само според европските принципи, а тоа подразбира целосно почитување на документите од КЕБСЕ (ОБСЕ), на Европската унија, на ООН и на другите меѓународни документи. Во остварувањето на двете глобални, егзистенцијални цели, од кои, како во секоја модерна држава, се дефинираат другите надворешно-политички цели кои се во функција на т.н. национални интереси, македонската држава изготви дејствителни основи, со кои всушност беа разработени целите: таа ги избра принципелноста, мирољуби-

воста и европското однесување т.е. толеранција. Во реализирањето на спомнатите основи и цели, Република Македонија мораше да поаѓа од следниве начела: активно и реално претставување на намерите, како и создавање реална претстава на дораснатост за државност, во смисла дека, освен поседувањето територија, население и ефективна власт, во државата нема да се создаваат внатрешни жаришта, како и кавги со соседите.

Значи, Република Македонија мораше да даде, да реализира и да обезбеди гаранции за внатрешна и за надворешна стабилност и мир. За реализирање на овие начела (како насоки, активности), таа знае дека само со политиката на потпирање на сопствени сили, со изготвување стратешка програма, со флексибилност, еластичност, попустливост, со разграничување на државните од партиските интереси, со мудрост и дипломатија може да се постигне саканата цел.

Знаејќи дека губењето на независноста ќе значи и губење на државата, поради специфичноста на четирите соседни држави, Република Македонија, како специфична цел во својата надворешно-политичка концепција, ја има поставено независноста.

Поради својата геополитичка - централна положба на Балканот, Македонија многу пати била делена, пустошена, раселувана и ја губела независноста. Значењето и тежината на независноста наметнаа потреба од определување посебна надворешно-политичка претпазливост кон однесувањето на соседните држави. Оваа претпазливост ја инспирираа паметењето и разните надворешни повторувани дејства низ вековите, разните сојузничтва на штета на Македонија и на Македонците, апетитите за нови делби, соншта од минатото на конзервираните умови.

Цел на македонската политика е нив навреме да ги разобличува пред меѓународната заедница и јавност, пред македонската јавност, а особено пред јавноста во соседните земји. Според карактерот, надворешно-политичките цели се делат на економски, политички, воени и психолошки. Според времето, се делат на краткорочни, среднорочни и долгорочни.

Определувањето на целите зависи од изборот на вредностите кои се сака да се зачуваат или да се постигнат. Вредностите се состојби или особини кои луѓето ги сакаат како полезни, убави и добри. Тие му се познати на секој човек, независно од тоа колку тој е свесен за нив. Вредностите тешко се одделуваат од акциите, бидејќи се условени од човечкото однесување. Во некоја вредност може да се верува, таа да се поддржува, или да се посакува, но за цел може да се зборува само кога таа активно ќе се следи, кога однесувањето станува желба таа да се постигне. Односно, определувањето на некоја вредност не значи дека е избрана и надворешно-политичката цел. Само ако се има активен однос кон определена вредност, тогаш се подразбира целта. Во претворањето на вредностите во цели постојат разни влијанија. Исто така, ако за постигнување определена цел нема средства, тогаш таква цел нема ниту да се формулира, иако

вредноста и натаму постои. Постојат основни вредности, а со нивно комбинирање може да се добијат и сите други, како на пример: суштински - моќ, богатство, почит, исправност, добрина, образованост, вештина, омиланост итн.; инструментални - безбедност, слобода, комуникација, достоинство, легитимност, доследност итн. Вредностите можат да се групираат и како биолошки, економски, естетски, етички и религиозни. Важно е што ставот за вредностите е дел од погледот на светот, кој влијае врз утврдувањето на ситуацијата и врз изборот на вредностите. "Дезидеологизацијата" на надворешните политики е императив на сите држави, па според тоа и на македонската, во утврдувањето на примарните вредности. Во дејствувањето на меѓународен план, дефинираните надворешно-политички цели владата ги реализира преку дипломатијата. Од анализата на резултатите на македонската дипломатија се гледа дека концептот на стратешката самостојна надворешно-политичка програма се темели врз повеќе инструментални, општочовечки универзални и специфични вредности.

(продолжува)